

Handläggare

Maria Mahmutovic Ljungstryd
Planeringssekreterare, socionom

Mottagare

Utbildningsdepartementet

Yttrande angående Professionsprogram för rektorer, lärare och förskollärare

Ärendet

Utbildningsdepartementet har skickat Skolverkets *Redovisning av uppdrag om ett nationellt professionsprogram* på remiss för synpunkter utifrån införande av ett nationellt professionsprogram för rektorer, lärare och förskolelärare inom skolväsendet.

Skolverkets uppdrag från regeringen har varit att utveckla ett nationellt professionsprogram inom skolväsendet. Innebörden i uppdraget var att ta fram en nationell struktur för kompetensutveckling för rektorer, lärare och förskolelärare.

Utbildningsdepartementet önskar framförallt synpunkter på förslaget till förordning om nationellt meriteringssystem för legitimerade lärare och förskolelärare inom skolväsendet (avsnitt 3).

Lunds kommuns synpunkter

Lunds kommun ställer sig i grunden positiva till åtgärder som avser stärka professionen, verka för utveckling av kunskap och kompetens och öka skolprofessionernas attraktionskraft. Intentionen, att professionsprogrammet ska leda till förbättrad undervisning och främja barn och elevers lärande är utgångspunkten från vilken Lunds kommun läser förslaget till professionsprogram.

I Skolverkets redovisning beskrivs följande: "Syftet med att meritera sig inom professionsprogrammet ska vara att lärare och förskollärare stärker sin undervisningsskicklighet och får den erkänd. Det är inte önskvärt att meritering leder till arbetsuppgifter som leder bort från undervisningen. Barns och elevers lärande ska gynnas av att lärare och förskollärare tagit del av professionsprogrammet och inte tvärtom."

Skolverket föreslår att endast rektorer, lärare och förskolelärare som är verksamma i yrket bör omfattas. Samtidigt bygger villkoren för

meritering på individuell kompetensutveckling i form av akademiska kurser. Syftet enligt Skolverket är att fler yrkesverksamma ska bli behöriga för forskarstudier. Lunds kommun vill lyfta denna utveckling som en risk för att erfarna och utvecklingsorienterade medarbetare lämnar yrket till förmån för en akademisk karriär. Lunds kommun ser att det kan bli en utmaning att möta förväntningar från medarbetare, då i form av högre lön eller andra arbetsuppgifter, efter genomgången meritering och att barn och eleverna därmed inte gynnas på det konkreta sätt som uppges vara syftet.

Lunds kommun är naturligtvis positiva till personlig utveckling inom ramen för sitt arbete och förutsättningarna för det är grundläggande för många i sin yrkesutövning. Huruvida endast akademiska kurser ska bidra till att rektorer, lärare och förskolelärare kan erkännas i sin skicklighet är tveksamt. Istället föreslår Lunds kommun att teori och praktik kombineras i högre grad och med en tydlig koppling till att utveckla undervisningsskicklighet.

I redovisningen lyfter Skolverket vad man benämner som "ramfaktorer". Detta definierar Skolverket som *"de omständigheter och förutsättningar som kan påverka implementeringen och utvecklingen av ett nationellt professionsprogram men som ligger utanför regeringsuppdraget"*.

Lunds kommun anser att det kvarstår flera frågor om vilka återverkningar införandet av det nationella meriteringssystemet kommer få i praktiken i form av hur detta ska organiseras, prioriteras och finansieras. Redovisningen innehåller ett övergripande problem kring finansiering och vikarieanskaffning, samt risk för bristande kontinuitet för eleverna. En genomgående fråga som redovisningen inte behandlar konkret är lärares och rektorers faktiska möjlighet att genomföra meriterande utbildning, utan att påverka elevernas utbildning. Att bära dessa obesvarade frågor in i införandet av professionsprogrammet medför att legitimiteten undergrävs och att programmet snarare kan bidra till minskad likvärdighet.

Möjligheten för att utbilda sig på arbetstid kommer vara central för programmets legitimitet men samtidigt vara den faktor som kommer få störst återverkning i verksamheterna. Genom Skolverkets målgruppsanalys har framkommit att rektorer anser att arbetsbelastning och ekonomiska begränsningar, i huvudsak är det som påverkar möjligheterna till kompetensutveckling. Förskolans företrädare tar också upp att svårigheter med att anställa vikarier och den negativa inverkan som en kollegas frånvaro får på gruppen, är

hinder för kompetensutveckling (s.116-117). Både förskolans och skolans undervisning är bäst om den utförs av legitimerade lärare och förskolelärare. Barn- och skolförvaltningen ser en risk för dels kvalitén på undervisningen för barn och elever då ansvaret för undervisningen i högre grad kommer att läggas på de lärare och förskollärare som är nya i yrket, dels att arbetsbelastningen på de nyexaminerade kommer att öka utifrån det ökade ansvaret och minskade resurser på respektive enhet. Detta då de yrkesverksamma med en erfarenhet på 6 år eller mer är de som har möjlighet att genomgå meriteringsnivåerna och därmed lär vara frånvarande i högre grad för sina studier inom de olika meriteringsnivåerna. System som är beroende av vikarier sänker kvalitén och frågan om hur man ska möta det behov som uppstår då en erfaren lärare eller förskollärare ska vara frånvarande från sin undervisningsdel av sin tjänst till förmån för akademiska studier eller forskning kvarstår alltjämt obesvarad. Lunds kommun är av uppfattningen att rektorer redan idag utmanas i sin tjänsteplanering på grund av faktorer så som t ex deltidarbete, lokaltillgång och/eller udda ämneskombinationer.

Lunds kommun instämmer delvis i arbetsmarknadens parterers synpunkter (s 119) där farhågor finns för att programmet inte blir tillgängligt för alla på grund av den tidsbrist som finns i skolorna, och att huvudmännens möjligheter att ta del av programmet skiljer sig. Något som kan ha en segregrande effekt och därmed riskera öka skillnaderna i elevernas möjlighet att nå utbildningens mål.

Skolväsendet är en sektor där det är vanligt att medarbetare upplever stress kopplat till sitt arbete. Lunds kommun vill lyfta vikten av att det finns möjlighet till en god planering för huvudmännen beträffande implementering och tillämpning i form av tydliga finansiella ramar och förväntningar på parterna. Exempelvis ser Lunds kommun skäl att se över hur frågan ska regleras i lärarnas bilaga M gällande reglerad tid och förtroendetid men även förväntningar vid genomgången meritering i form av annan tjänst eller ökad lön. Vidare finns det också frågor om hur professionsprogrammet och karriärläroprogrammet ska kunna docka i varandra då 1:e lärartjänsterna är tillsatta för överskådlig tid (s 120).

Att öka grundbemanningen i syfte att undervisningen fortsatt ska genomföras av legitimerade lärare som alternativ till vikarier, kräver en helt ny finansieringsmodell. Lunds kommun bedömer det som viktigt att finansieringen av det nationella professionsprogrammet inte belastar skolhuvudmännen utan att resurserna tillförs från staten.

Skolverket redovisar utmaningar som universiteten kan ställas inför. Lunds kommun önskar en analys avseende risken för en konkurrenssituation mellan akademien och skolväsendet. Det är enligt Skolverket inte önskvärt att meriteringsystemet leder bort från undervisningen men akademien och skolväsendet kommer i praktiken ha behov av att anställa samma personer.

Barn- och skolförvaltningen efterfrågar vidare en plan för hur Skolverket planerar att följa upp att programmet får den effekt som avses. Uppföljningen bör ha utgångspunkt i fr a de kvalitativa aspekterna.

Mattias Olsson

Barn- och skolnämndens ordförande

Enligt barn- och skolnämndens beslut 2024-10-22, § 113